

RAAP-NOTITIE 1868

Plangebied Industrieweg te Markelo

Gemeente Hof van Twente

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek

Colofon

Opdrachtgever: SAB Arnhem

Titel: Plangebied Industrierweg te Markelo, gemeente Hof van Twente; archeologisch
vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: oktober 2006

Auteur: *drs. F. van Oosterhout*

Projectcode: H0IN

Bestandsnaam: N01868-H0IN.doc

Projectleider: drs. F. van Oosterhout

Projectmedewerker: drs. E.C. Pronk

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 19261

Autorisatie: drs. H.B.G. Scholte Lubberink

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2006

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van SAB Arnhem heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 5 oktober 2006 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met bodemingrepen aan de Industrieweg te Markelo in de gemeente Hof van Twente. Het onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden of al heeft geleid tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het onderzoek was het opsporen van deze resten en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

Tijdens het veldonderzoek is een veldinspectie uitgevoerd in het plangebied (figuur 1). De bovengrond was reeds verwijderd. Op grond van de omliggende gronden en de ten tijde van het veldonderzoek zichtbare profielen, kan worden afgeleid dat de grond is afgegraven tot een diepte variërend tussen 30 en 55 cm -Mv of tot ongeveer 5 cm in de natuurlijke C-horizont. Plaatselijk is nog dieper gegraven ten behoeve toekomstige ontwikkeling van het gebied.

Het gehele plangebied is geïnspecteerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem, fosfaatvlekken en grondsporen. De vondstzichtbaarheid ten tijde van het onderzoek was matig. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van SAB Arnhem heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 5 oktober 2006 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met bodemingrepen aan de Industrieweg te Markelo in de gemeente Hof van Twente. Het onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden of al heeft geleid tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het onderzoek was het opsporen van deze resten en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

1.2 Plangebied

Het plangebied (4,75 ha) ligt aan de Industrieweg te Markelo tussen Lochem en Goor aan de noordzijde van het Twentekanaal (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 34B van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); het plangebied wordt begrensd door de volgende coördinaten: 232.622/233.011; 233.011/469.437; 232.912/469.524 en 232.574/469.247. Ten tijde van het onderzoek bestond het grootste deel van het plangebied uit braakliggend terrein dat was afgegraven tot het gele zand. Een klein deel van het plangebied betreft een voormalige boerderij en erf.

1.3 Onderzoeksopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek is beperkt gebleven tot een veldinspectie van de oppervlakte van het plangebied en een beschrijving van de aanwezige geologische profielen.

Het bureau- en inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkkemper e.a., 1998). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) en die valt onder de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>). Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden. Enkele vaktermen worden achter in deze notitie beschreven (zie verklarende woordenlijst).

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Voorafgaand aan het veldonderzoek is een bureauonderzoek uitgevoerd om na te gaan of er reeds archeologische vondsten uit het plangebied geregistreerd staan en om ten behoeve van het veldwerk de landschappelijke (geomorfologische en bodemkundige) kenmerken alsmede de gespecificeerde archeologische verwachting te bepalen. In het kader van het bureauonderzoek zijn verschillende bronnen geraadpleegd (zie literatuurlijst).

Om inzicht te krijgen in het voorkomen van archeologische vindplaatsen in of nabij het plangebied is het ARCHEologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschappen en Monumentenzorg (RACM; voorheen Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek/ROB).

2.2 Resultaten

Geologie en geomorfologie

Het westelijke deel van het plangebied bestaat geomorfologisch gezien uit een gordeldekzandrug waarover mogelijk een dun plaggendek ligt. Het oostelijke deel van het plangebied bestaat uit een (verspoelde) dekzandvlakte (Kleinsman & Ten Cate, 1979).

Bodem

De bodem in het westen van het plangebied bestaat uit haarpodzolgronden: leemarm en zwak lemig zand, grondwatertrap VII (Stiboka, 1979: code Hd21). De bodem in het oosten van het plangebied bestaat uit gooreerdgronden: lemig fijn zand, grondwatertrap VI (code pZn23).

Historische geografie

Op kaartblad 416 (Diepenheim) van de chromotopografische kaart van Nederland (verkend in 1881, gedeeltelijk herzien in 1901) is op het erf van de recent afgebroken boerderij bebouwing zichtbaar (ROBAS Producties, 1990). Ook op de kadastrale minuut van 1825 is bebouwing zichtbaar op deze locatie, dat Bosschewinkel wordt genoemd (Rijksarchief Gelderland, 1825).

Archeologie

Volgens de Archeologische Monumenten Kaart (AMK) bevindt zich 400 m ten noordwesten van het plangebied een terrein van hoge archeologische waarde (Monumentnummer 2548). Het gaat om een urnenveld dat dateert uit de

periode Late Bronstijd t/m Vroege IJzertijd. (ARCHIS-waarnemingsnummers 1284, 2368, 3287, 3507, 4892 en 13598). Ten oosten van het Twentekanaal, ongeveer 800 m van het plangebied, is onder een dun plaggendeek bij een proefopgraving een mesolithische vindplaats aangetroffen (Monumentnummer 13853).

Verder staat een aantal losse oppervlaktevondsten vermeld in ARCHIS. Zo is 400 m ten noorden van het plangebied een complete stenen bijl gevonden uit de periode Midden Neolithicum t/m Bronstijd (ARCHIS-waarnemingsnummer 4865) en is ongeveer 750 m ten zuidwesten van het plangebied een neolithische stenen bijl aangetroffen (ARCHIS-waarnemingsnummer 4913).

Archeologische verwachting

Volgens de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW; ROB, 2005) geldt voor westelijke deel van het plangebied een hoge en voor het oostelijke deel een lage kans op het aantreffen van archeologische waarden. Deze verwachting gaat echter uit van een situatie waarbij de bodem niet verstoord is. Een groot deel van de bodem in het plangebied is reeds tot op het gele zand afgegraven. Hierdoor is de kans groot dat archeologische resten verloren zijn gegaan. Het is nog wel mogelijk dat aan het oppervlak archeologische sporen zichtbaar zijn. Op grond hiervan gold bij aanvang van het veldonderzoek voor het plangebied een lage tot middelmatige archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de periode Mesolithicum t/m Late Middeleeuwen. Het kan gaan om relatief grote nederzettingsterreinen (ca. 1 tot 3 ha) waarvan de meeste resten zich (gezien huidige situatie in het plangebied) aan het oppervlak bevinden.

3 Veldonderzoek

3.1 Methoden

Tijdens het veldonderzoek is een veldinspectie uitgevoerd in het plangebied (figuur 1). Op grond van de omliggende gronden en de ten tijde van het veldonderzoek zichtbare profielen, kan worden afgeleid dat de grond is afgegraven tot een diepte variërend tussen 30 en 55 cm -Mv of tot ongeveer 5 cm in de natuurlijke C-horizont. Plaatselijk is nog dieper gegraven ten behoeve van de toekomstige ontwikkeling van het gebied.

Het gehele plangebied is geïnspecteerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem, fosfaatvlekken en grondsporen). De vondstzichtbaarheid ten tijde van het onderzoek was matig.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

Voor zover het in het veld kon worden vastgesteld, is de bodem in het gehele plangebied afgegraven tot op de natuurlijke C-horizont. Een deel van het terrein was in gebruik als stortplek voor de afgegraven grond en het meest westelijke deel was reeds in gebruik als bedrijventerrein. Langs de randen van de afgraven delen waren profielen zichtbaar waaruit de oorspronkelijke bodemopbouw van het gebied kon worden afgeleid. De oorspronkelijke bodem in het plangebied bestond grotendeels uit A/C-profielen met plaatselijk een dun plaggendek. In de meest noordelijke hoek van het plangebied gaat de donkerbruingrijze bouwvoor op 30 cm -Mv over in de grijze C-horizont. In de meest oostelijke hoek van het plangebied was onder de bouwvoor een dun plaggendek aanwezig met een dikte van ongeveer 25 cm. In het oosten van het plangebied bestaat de bodem uit matig fijn zand met af en toe grindjes. Het gaat waarschijnlijk om verspoeld dekzand. In het westen van het plangebied is het zand fijner en is geen grindfractie waargenomen. Dit is vermoedelijk de randzone van een dekzandrug.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen die zouden kunnen duiden op de aanwezigheid van archeologische resten in het plangebied.

4 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

Het verkennend onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een verkennend veldonderzoek in de vorm van een veldinspectie. Tijdens het verkennend veldonderzoek zijn geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van archeologische resten.

Aanbevelingen

Op grond van het ontbreken van aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten en op grond van het feit dat de grond reeds tot in de natuurlijke C-horizont is afgegraven, wordt ten aanzien van het plangebied geen vervolgonderzoek aanbevolen.

Literatuur

- Brinkkemper, O., e.a. (redactie)**, 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.
- Kleinsman, W.B. & J.A.M. ten Cate**, 1979. *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 34/35 Enschede-Glanerbrug*. Stichting voor Bodemkartering/Rijks Geologische Dienst, Wageningen/Haarlem.
- Rijksarchief Gelderland**, 1825. *Kadastrale Minuut 1825, gemeente Markelo, sectie E, West Stokkum, blad 3*. Rijksarchief Gelderland, Arnhem.
- ROB**, 2005. *Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) versie 2.1*. Ontleend aan <http://www.archis.nl>.
- ROBAS Producties**, 1990. *Historische atlas Overijssel; Chromotopografische kaart des Rijks, schaal 1:25.000*. ROBAS Producties, Den IJp.
- Stiboka**, 1979. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 34 West Enschede*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

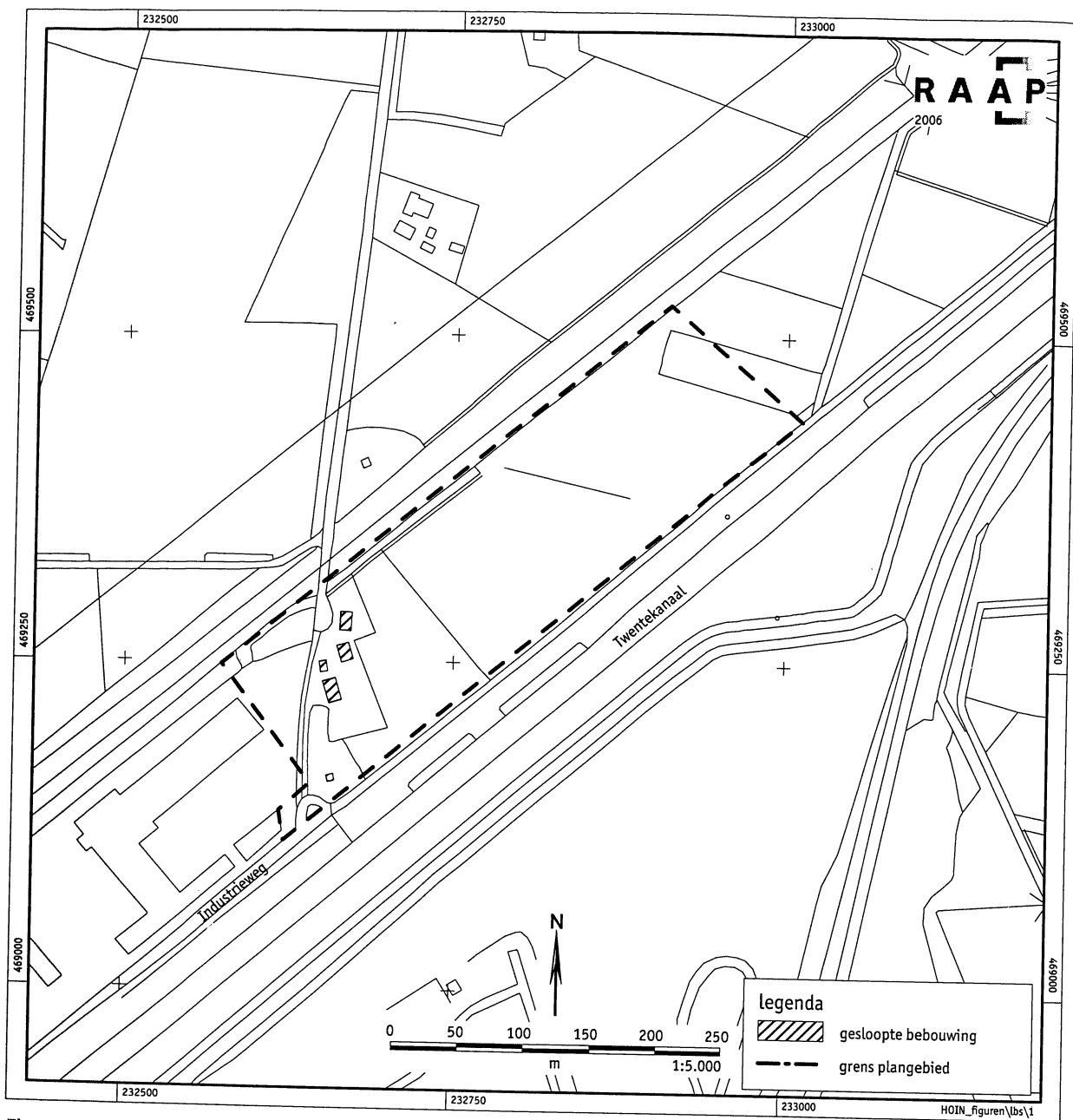
Gebruikte afkortingen

ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
-Mv	beneden maaiveld
RACM	Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschappen en Monumentenzorg

Overzicht van figuren en tabellen

Figuur 1. Ligging plangebied.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Figuur 1. Ligging plangebied